

STATENSTUK **2024-7**

Extra provinciale inzet op ondermijnende criminaliteit (motie 2023-30)

Voorgestelde behandeling:

- Statencommissie op 20 maart 2024
- Provinciale Staten op 3 april 2024
- fatale beslisdatum: Niet van toepassing

Behandeld door thema Kabinet, telefoonnummer (0592) 36 55 55

Portefeuillehouder: mevrouw drs. J. Klijnsma

Inleiding

a. Algemeen

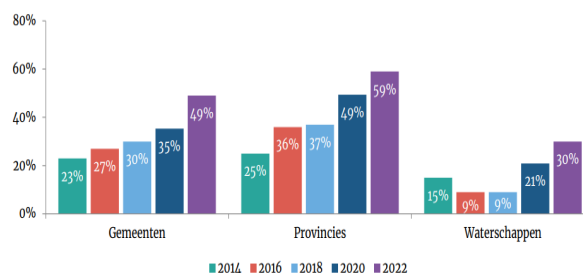
Op 20 december 2023 hebt u een motie (Motie 2023-30) aangenomen waarin het college verzocht wordt om “extra middelen vrij te maken voor meer beleidscapaciteit om de aanpak van ondermijning in Drenthe nog beter aan te jagen, te coördineren, te zorgen voor meer inzet op uitvoering van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (wet Bibob), inclusief Bibob-onderzoeken en voor voorlichting richting inwoners, en dit voor 2024 en 2025 te dekken uit de vrije bestedingsruimte en zo spoedig mogelijk een voorstel hiertoe richting de Staten te sturen”.

Met dit voorstel geven wij opvolging aan deze motie.

Ondermijning

Regelmatig verschijnen er berichten in het nieuws over opgerolde drugslabs, onderschepte drugsinvoer, boeren en bedrijven die worden verleid om mee te gaan in de illegale handel, bestuurders die onder druk worden gezet. Criminelen schuwen het niet om bonafide partijen te beïnvloeden, om te kopen, te onderdrukken, te bedreigen of zelfs geweld tegen hen te gebruiken. De volgende ontwikkelingen illustreren dit:

- het landelijke percentage politieke ambtsdragers van de provincie dat vanuit hun functie te maken had met agressie of geweld is gestegen van 25% in 2014 naar 59% in 2022¹. Ook ernstige incidenten nemen toe. Daarnaast vindt agressie vaker plaats via sociale media. In tweederde van de incidenten zijn burgers de agressor en in 15% van de gevallen is het niet bekend uit welke hoek de dader komt. In één op de 50 gevallen bestaat onder politieke ambtsdrager de overtuiging of het vermoeden dat iemand uit de georganiseerde misdaad achter de agressie of bedreiging zit. Bij gevallen van intimidatie ligt dit percentage iets hoger;
- één op de vijf boeren is benaderd door drugscriminelen die zoeken naar een leegstaande stal²;
- 55% van alle drugslocaties in Noord Nederland zijn aangetroffen in het buitengebied³;
- bijna één op de vijf bedrijven is slachtoffer van cybercrime⁴;
- steeds meer jongeren uit het Noorden geraken in de zware criminaliteit. Bovendien worden de plegers telkens jonger⁵.

Bovenstaande voorbeelden leiden er toe dat de normen in de samenleving vervagen en dat het gevoel van veiligheid en leefbaarheid afneemt. Dit ondermijnt onze samenleving en onze rechtsstaat en dat moeten we te allen tijde voorkomen.

¹ Bron: Monitor Integriteit en Veiligheid 2022

² Bron: onderzoeksrapport ‘Weerbare boeren in een kwetsbaar buitengebied’.

³ Bron: RIEC Noord Nederland

⁴ Bron: Politie Noord Nederland

⁵ Bron: cijfers Openbaar Ministerie 2022

Aanpak ondermijning

De aanpak ondermijning is geen kerntaak van de provincie. Het vraagstuk ondermijning raakt echter aan verschillende provinciale (kern)taken, zoals vitaal platteland, kwaliteit openbaar bestuur en regionale economie. Vanuit de provincie dragen we daarom bij aan de gezamenlijke aanpak. Op 29 november 2023 hebben wij u hier uitgebreid over geïnformeerd.

Kort samengevat zetten wij in op het:

- a. weerbaar maken van onze eigen organisatie, bestuur en volksvertegenwoordiging tegen criminele en ondermijnende invloeden, agressie en geweld;
- b. leveren van een bijdrage aan de gezamenlijke aanpak tegen ondermijning in Drenthe;
- c. voorkomen dat de provincie onbedoeld en ongewild strafbare activiteiten faciliteert.

Ad a. Weerbaarheid

De provincie Drenthe wil een integere en betrouwbare overheid zijn. Daarom heeft het Regionale Informatie- en Expertise Centrum Noord (RIEC) binnen de organisatie een weerbaarheidsscan uitgevoerd. De scan biedt de provincie tips en aanbevelingen die kunnen helpen om de organisatie weerbaarder te maken tegen ondermijnende invloeden, agressie en geweld.

Ad b. Drentse aanpak ondermijning

Naast de provincie hebben ook alle Drentse gemeenten een weerbaarheidsscan laten uitvoeren. De aanbevelingen uit de scans hebben een vergelijkbaar karakter. De provincie en in het bijzonder de commissaris van de Koning, heeft als rol de kwaliteit en integriteit van het openbaar bestuur en de samenwerking tussen overheden in de provincie te bevorderen. Mede vanuit deze rol hebben de provincie en het RIEC het initiatief genomen en zijn gesprekken gevoerd met de Drentse overheden of, en zo ja hoe, wij op dit onderwerp meer kunnen samenwerken. Dit hebben wij gedaan vanuit doelmatigheid, maar ook om een waterbedeffect te voorkomen en de aanpak van ondermijning te versterken. Deze gesprekken hebben geleid tot een 'Drentse aanpak ondermijning'. Hierin staan 28 prestatieafspraken en ambities om te komen tot een weerbare organisatie. Ondertekenende partijen spreken de intentie uit om deze ambities uit te voeren. Ons college heeft op 30 januari 2024 ingestemd met deze Drentse aanpak. Het is een belangrijke ontwikkeling die de samenwerking tegen ondermijning versterkt.

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) heeft, vanuit het programma weerbaar bestuur, decentralisatie uitkeringen aan alle provincies verstrekt om de weerbaarheid van de gemeenten te versterken. Gemeenten kunnen zo hun slagkracht vergroten voor het tegengaan van ondermijnende invloeden. In totaal gaat het om een (incidenteel) bedrag van € 521.667,--. Gelet op het doel van deze gelden hebben wij besloten deze gelden te verbinden aan de Drentse aanpak ondermijning zodat gemeenten deze middelen kunnen benutten om de weerbaarheid van de eigen organisatie te versterken.

Ad c. voorkomen faciliteren strafbare activiteiten

Provinciale processen (zowel interne processen als dienstverleningsprocessen) zijn kwetsbaar voor ondermijning en oneigenlijke druk. De provincie biedt diensten en producten aan die door criminele organisaties misbruikt kunnen worden. Hierdoor bestaat het risico dat de provincie onbewust de onderwereld faciliteert. Dit kan gebeuren bij bijvoorbeeld milieuvergunningen, subsidies, aanbestedingen en (vastgoed)transacties.

Als er een vermoeden is dat deze vergunningen, subsidies en transacties worden aangevraagd door iemand met criminele of ondermijnende intenties, kan de provincie een onderzoek uitvoeren naar de integriteit van de betrokkene en diens zakelijke partners. Dit kan op basis van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Bibob). De uitkomsten van dit onderzoek kunnen leiden tot het weigeren van de aanvraag of het verbinden van extra voorschriften aan de vergunning of tot het besluiten de overeenkomst niet aan te gaan of te beëindigen.

- b. Europese aspecten
Niet van toepassing
- c. Economie/werkgelegenheid
Niet van toepassing
- d. Participatie
De Drentse aanpak ondermijning is samen met de Drentse overheden (provincie, gemeente en waterschappen) tot stand gekomen.

Advies

1. In totaal 1,5 fte beschikbaar te stellen voor extra beleidscapaciteit op de aanpak van ondermijning (0,5 fte) én het uitvoeren van de Wet Bibob; inclusief BIBOB-onderzoek (1.0 fte).
2. De gelden hiervoor, € 136.135,-- voor 2024 en € 181.514,-- voor 2025, te dekken uit de vrije bestedingsruimte.
3. De provinciale inzet in de aanpak tegen ondermijning en de uitvoering van Bibob-taken in het najaar van 2025 te evalueren en de Staten te adviseren over de invulling van de beleidscapaciteit voor de periode 2026 en verder.

Beleidsopgave uit de begroting

1: Besturen en samenwerken

Argumenten

1.1 Extra beleidscapaciteit geeft een impuls aan de versterking van de weerbaarheid van de medewerkers en de gezamenlijke aanpak van ondermijning in Drenthe.

Op dit moment beschikken wij binnen de provincie over 0,3 – 0.5 fte algemene beleidscapaciteit aanpak ondermijning (Kabinet). Een uitvraag onder de (kleinere) provincies leert dat er gemiddeld één fte algemene beleidscapaciteit beschikbaar is. Wij stellen voor om in de provincie Drenthe ook naar deze beleidscapaciteit toe te groeien zodat er in algemene zin een versnelling kan worden aangebracht in de aanpak van ondermijning en weerbaarheid in ons eigen huis én in de samenwerking met de (Drentse) overheden.

Extra capaciteit betekent dat we versneld kunnen inzetten op bijvoorbeeld het:

- organiseren van interne communicatiecampagnes en -trainingen voor medewerkers, het college en de Staten om ondermijnende signalen te herkennen, de eigen weerbaarheid te versterken en weten waar dergelijke signalen gemeld kunnen worden;
- organiseren van een centraal meldpunt waar medewerkers van de provincie terecht kunnen met vermoeden(s) of signalen van ondermijning;

- in beeld brengen van kwetsbare functies en bepalen welke ‘screening’ van (nieuwe medewerkers van toepassing is en;
- bijdragen aan het ontwikkelen en uitvoeren van regionale aanpakken om de agrariërs weerbaar te maken tegen drugsriminaliteit;
- bijdragen aan het ontwikkelen en uitvoeren van regionale aanpakken en publiekscampagnes om onze inwoners en ondernemers weerbaar te maken en te houden in het kader van de Drentse aanpak ondermijning.

1.2 Extra beleidscapaciteit voor Bibob onderzoek is nodig

De huidige capaciteit om Bibob onderzoek uit te voeren, beleid te maken en te implementeren en bewustwording bij de provinciale medewerkers te stimuleren betreft één fte. Door de toenemende aandacht, bewustwording, uitbreiding van de reikwijdte van het provinciale bibob-beleid en de wettelijke mogelijkheden die bestuursorganen nu hebben om andere bestuursorganen te tippen, is de verwachting dat het aantal signalen verder toe zal nemen. In 2022 hebben er drie Bibob-onderzoeken plaatsgevonden en in 2023 zeven. In de jaren daarvoor beperkte zich het aantal onderzoeken tot 1 à 2.

Daarnaast is de huidige inzet van Bibob binnen de provincie voornamelijk gericht op milieuvergunningen, terwijl subsidies en vastgoedtransacties nog onderbelicht zijn.

Andere (vergelijkbare) provincies beschikken gemiddeld over twee fte aan onderzoekscapaciteit voor Bibob. Wij stellen voor om in de provincie Drenthe ook naar deze beleidscapaciteit toe te groeien zodat:

- de provincie kan voldoen aan de toenemende signalen en behoefte aan Bibob-onderzoek;
- Bibob-onderzoek ook wordt uitgevoerd bij integriteitssignalen rondom subsidies en vastgoedtransacties;
- meer ingezet kan worden op het creëren van alertheid bij de medewerkers die verantwoordelijk zijn voor het verlenen van vergunningen en subsidies en het aangaan van vastgoedtransacties. Hiervoor komen trainingen op het gebied van bewustwording en volgen meer diepgaande trainingen om de kennis en expertise te vergroten;
- de provincie kan meedenken, -werken en -helpen in de beantwoording van de vraag of de uitvoering van de Wet Bibob meer op Drentse schaal kan worden georganiseerd. Op dit moment geven gemeenten en provincie zelfstandig uitvoering aan de Bibob-taken, maar het kan wellicht effectiever en efficiënter zijn om deze taken, in het kader van de Drentse aanpak ondermijning, meer in gezamenlijkheid op te pakken.

3.1 Een evaluatiemoment maakt concreet welke capaciteit nodig is in de provinciale aanpak van ondermijning en de uitvoering van Bibob-taken.

De voorgestelde extra capaciteit is voorzien voor de jaren 2024 en 2025. In het najaar 2025 voeren wij een evaluatie uit of de beschikbare capaciteit in de aanpak van ondermijning en Bibob passend is. Op basis van deze evaluatie leggen wij u een advies voor over de benodigde beleids-capaciteit voor de periode 2026 en verder.

Tijdsplanning

Niet van toepassing

Financiën

Binnen de bestaande begroting/budgetten is geen rekening gehouden met de extra personele inzet die hieruit voortvloeien. Voor 2024 en 2025 kunnen de kosten voor de extra inzet worden gedekt uit de vrije bestedingsruimte.

Dit leidt tot de volgende begrotingswijziging:

Statenvoorstel capaciteit ondermijning en Bibob							
Programma: 8: Middelen en mensen							
Beleidsopgave	Doelstelling	Rubriek	I/S	2024	2025	2026	2027
8.05 Verantwoording personeelskosten	8.05.02 Inzet ondersteunend personeel	Lasten	S	136.135	181.514	0	0
8.02 Financiën	8.02.02 Inzicht in MRB, Provinciefonds, Vennootschapsbelasting, onvoorzien en overhead	Lasten	S	-136.135	-181.514	0	0
TOTAAL BEGROTINGSWIJZIGING				0	0	0	0

De resterende middelen (€ 40.000,--) voor de campagne 'Niet onder mijn neus' zijn overgeheveld naar 2024 zodat we ook dit jaar kunnen inzetten op het weerbaar maken van de samenleving tegen ondermijnende criminaliteit

Monitoring en evaluatie

Niet van toepassing

Communicatie

Niet van toepassing

Bijlagen

Niet van toepassing

Ter inzage in kamer C0.39

Niet van toepassing

Assen, 30 januari 2024

Kenmerk: 5.5/2024000131

Gedeputeerde Staten van Drenthe,

drs. J. Klijnsma, voorzitter

W.F. Brenkman MSc, secretaris

wa/coll.

Provinciale Staten van Drenthe;

gelezen het voorstel van Gedeputeerde Staten van Drenthe van 30 januari 2024, kenmerk 5/5.5/2024000131;

BESLUITEN :

1. in totaal 1,5 fte beschikbaar te stellen voor extra beleidscapaciteit op de aanpak van ondermijning (0,5 fte) én het uitvoeren van de Wet Bibob; inclusief Bibon-onderzoek (1.0 fte);
2. de gelden hiervoor, € 136.135,-- voor 2024 en € 181.514,-- voor 2025, te dekken uit de vrije bestedingsruimte;
3. de provinciale inzet in de aanpak tegen ondermijning en de uitvoering van Bibob-taken in het najaar van 2025 te evalueren en de Staten te adviseren over de invulling van de beleids-capaciteit voor de periode 2026 en verder.

Assen, 3 april 2024

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, griffier

wa/coll.